WAT IS

VRIJE ECONOMIE?

DOOR F. S.

Inhoud:

WOORD VOORAF

Het Westen van Europa voelt instinctief, dat het niet kan leven in een totalitair regiem, of zich dit nu fascistisch of bolsjewistisch noemt.

Wij zijn geen individualisten zonder meer, wij willen een gemeenschap, omdat wij weten, dat slechts in een gemeenschap de enkeling zich kan ontplooien en tot zijn waarde en recht komen.

Maar wij willen een gemeenschap, waarin de enkeling dan ook geldt, waarin zijn persoon, zijn leven en zijn rechten gerespecteerd worden. Wij geloven niet meer, dat het accent eenzijdig gelegd moet worden, hetzij op de collectiviteit, waarin de enkeling slechts een nummer is, hetzij op het individu, dat de gemeenschap als een welkom object van uitbuiting beschouwt.

Wij geloven aan een synthese tussen individu en gemeenschap. In het nationaal-socialisme en in het fascisme hebben wij stelsels leren kennen, die het accent eenzijdig op de collectiviteit legden. Waartoe dit leidt, daarin hebben de jaren 1930—1945 aanschouwelijk onderwijs gegeven.

Het bolsjewisme, dat het accent evenzeer eenzijdig op de collectiviteit legt, wil zich uitbreiden en de wereld veroveren. Maar wij willen het niet, omdat wij weten, dat het ons van onze betrekkelijke vrijheden en de betrekkelijke welvaart, die wij thans nog genieten, zou beroven.

De gemeenschap, die wij zoeken, zal ons vrijheid en welvaart, algemene welvaart moeten geven.

Dat ons dit nog niet gelukt is, is het zwakke punt van de democratie en hier zet dan ook het bolsjewisme zijn stormladders aan; het belooft welvaart voor hen, die tot nog toe te kort kwamen en degenen, die zich uitgebuit voelen, geloven aan de vervulling van deze belofte.

Het enige middel om het bolsjewisme effectief te overwinnen is een overtuigend bewijs te leveren, dat de democratie in staat is het probleem van de welvaart en van de sociale vrede sneller en beter op te lossen dan het communisme.

Dat bewijs heeft de democratie met zijn aan het Marxisme ontleende ordeningsstelsels tot nog toe niet geleverd.

Wordt het echter op een duidelijke en overtuigende wijze geleverd, dan is de democratie onaantastbaar geworden voor de ondermijningspraktijken van het communisme en kan zelfs een totalitaire staat zich niet meer geheel afsluiten voor het voorbeeld, dat de democratische landen dan geven en is hij zelf aantastbaar geworden voor de inzichten, die aan de democratische welvaart en sociale vrede ten grondslag liggen.

In de grond van de zaak wil een proletariër geen dictatuur uitoefenen, al geeft dat zijn leiders een zekere bevrediging, maar hij wil geen proletariër meer zijn.

INLEIDING

Vrije Economie is die economische en sociale orde, die zich zal gaan ontwikkelen en bevestigen na de invoering van twee fundamentele hervormingen, namelijk op het gebied van het geldwezen en van het grondbezit.
De Vrije Economie is een synthese van het kapitalisme en het socialisme; niet een uitgedacht compromis met de bedoeling de kool en de geit te sparen, maar een natuurlijke synthese, die de vrijheid tot uitbuiting, die in de kapitalistische maatschappij bestaat, onmogelijk maakt, maar de overige vrijheden, die daar nog bestaan, eigenlijk eerst goed tot hun recht doet komen, bevestigt en vergroot, n.l. behalve de algemeen erkende democratische vrijheden, de vrijheid van consumptie en productie, van beweging, onderneming en handel.
Het doel van de socialistische maatschappij: de rechtvaardige verdeling van de rijkdommen, wordt na deze hervormingen op korte termijn bewerkstelligd en wel zonder een voorafgaande fundamentele verandering in gezindheid van alle mensen.
Wel moet natuurlijk, om op democratische wijze tot deze toestand van welvaart te komen, een kern van vooruitstrevenden bereid zijn voor deze nieuwe ideeën open te staan, de juistheid ervan in te zien en deze aan te durven. Een deel van het volk, van de mensheid, moet dus bereid zijn oude dwalingen te laten varen en dit veronderstelt wel degelijk een zekere mate van onbaatzuchtigheid. Hebben zij de waarheid tot bondgenoot, dan kan het doorbreken van de waarheid door een trage massa, die nog in oude dwalingen bevangen is, toch niet tegengehouden worden.
Tot op zekere hoogte en in zekere zin is dus wel een verandering van gezindheid noodzakelijk, maar dit is bij alle stappen nodig, die gezet worden op de weg naar groter vrijheid.
Voor een goed functioneren van de Vrije Economie is echter niet vereist, dat *alle* mensen hun gezindheid fundamenteel veranderen in die zin, dat zij hun streven ten eigen bate, ten bate van hun eigen gezin of andere belangen zouden opgeven en zouden gaan leven met een gerichtheid op een algemeen belang, dat zij niet kennen en dat hen in verschillende vormen, naar het inzicht of het belang van bepaalde machthebbers, gesuggereerd kan worden.
Dit wil natuurlijk ook weer niet zeggen, dat niet alle krachten ingespannen zouden moeten worden door de enkeling om zijn zelfzucht te overwinnen en dat de kerken en alle andere instellingen, die dit willen bevorderen, daarmee niet zouden moeten doorgaan, maar voor het inrichten van een gezonde en welvarende huishouding onder de mensen is het niet nodig en ook niet geraden eerst een bepaald resultaat in deze gezindheidsverandering af te wachten.
Geen aanhanger van de Vrije Economie zal willen beweren, dat met de Vrije Economie de heilstaat zal komen en daarmee alle problemen opgelost zijn, maar wel dat met de oplossing van het eco-

nomische en sociale probleem enorm veel energie zal vrijkomen voor het oplossen van andere, nog belangrijker problemen.

De voorstanders van Vrije Economie zien de steeds weerkerende econonische crises in het kapitalistische stelsel niet als onvermijdelijke natuurverschijnselen, die nuttig zijn als reinigingscrisis, maar als vermijdbare, nutteloze rampen.

Deze rampen zijn niet te vermijden door een verandering in de gezindheid van de mensen alleen, of door een socialisatie of ordening van de *productie*, maar door een zinvolle ordening van het *geldwezen* en van het grondbezit. Door deze ordening worden tegelijk de rijkdommen zodanig verdeeld, dat daarmede een rechtvaardige sociale orde tot stand komt, die in het kapitalisme ontbreekt.

De concurrentie wordt daartoe niet uitgeschakeld, maar juist bevrijd van zijn onjuiste belemmeringen en op een gezonde basis geplaatst. Het is niet juist het begrip concurrentie steeds van het epitheton „moordend" te voorzien. Dit is zij inderdaad in het kapitalisme in de *nedergaande* conjunctuur, wanneer de zwakkeren in de strijd brodeloos worden.

Maar in een toestand van welvaart, waarin geen werkeloosheid voorkomt, is de concurrentie een nuttige functie, die, wanneer zij maar werkelijk vrij is, pas „reinigend" werkt zonder slachtoffers te maken en samenwerking eer bevordert dan onmogelijk maakt.

De voorstander van de Vrije Economie is van mening, dat het goed is voor de mensen, wanneer er een gebied van het leven is, waar werkelijk vrij spel is. Vrij spel wil niet zeggen, dat er geen spelregels zouden zijn, maar dat de economische kansen voor ieder gelijk zijn, wat in het kapitalisme niet het geval is. Is dat wel het geval, dan kan er eerst sprake zijn van „fair play".

Het is goed en opvoedend voor de mens, wanneer hij weet, dat hij zelf geheel verantwoordelijk is voor zijn eigen economisch lot, maar de gemeenschap heeft er eerst voor te zorgen, dat het maatschappelijk stelsel zodanig is, dat *niemand* buiten zijn eigen schuld werkloos en brodeloos kan worden.

Heeft de mens geleerd, dat hij voor zijn economisch lot zelf verantwoordelijk is, dan kan hij ook leren, dat hij in geestelijijk opzicht verantwoordelijk is voor zijn eigen lot en dit kan slechts een goede ontwikkeling bevorderen.

Zelf verantwoordelijk zijn betekent niet los staan van de anderen, maar vrij en onafhankelijk en dit is de grondvoorwaarde voor de vorming van een goede gemeenschap.
De thans bestaande toestand, waarin de enkeling zich steeds afhankelijk moet voelen, hetzij van kapitaalkrachtige machten, hetzij van „vadertje" staat achten de aanhangers van de Vrije Economie hoogst verderfelijk.

HERVORMING VAN HET GELDWEZEN

Voor het bepalen van lengten, inhouden en gewichten hebben we vaste, onveranderlijke maten. Wie een meter stof kopen wil, weet, dat hij te allen tijde dezelfde lengte krijgt.

Bijna niemand ziet er echter iets absurds in, dat de geldeenheid voortdurend aan het veranderen is, d.w.z. dat de prijzen òf een tijdlang dalen, òf een tijdlang stijgen, maar slechts zelden zich een tijdlang op een bepaald niveau handhaven.

Wanneer dit laatste zich voordoet, wil dit niet zeggen, dat de afzonderlijke prijs van alle waren onveranderlijk even hoog moet blijven, maar dat het prijsniveau, het gemiddelde van de prijzen, dat afgelezen kan worden aan een z.g. indexcijfer stabiel blijft.

Is dit het geval, dan kan men voor ƒ 100.— steeds eenzelfde hoeveelheid waren kopen, waren van verschillende aard, niet eenzelfde hoeveelheid van één bepaald artikel.

Is dit echter niet het geval, beweegt zich het gemiddelde der prijzen in stijgende of dalende richting, dan worden alle verbintenissen in geld voortdurend vervalst.

Stijgen de prijzen, dan kunnen zij, die een vast loon of salaris ontvangen, steeds minder kopen.

De goederenwaarde van een terugbetaalde schuld wordt steeds geringer, een voordeel voor de schuldenaar, een nadeel voor de schuldeiser.

Alle contracten op lange termijn worden daardoor vervalst, zoals verzekeringen, hypotheken, leningen, enz.

De zakenlieden varen over 't algemeen wel bij een prijsstijging, daar hun verkoopsprijzen sneller stijgen dan hun vaste lasten, lonen, huren, enz.

Dalen de prijzen, dan profiteren daarvan aanvankelijk de loontrekkers, daar zij meer kunnen kopen voor hun geld, zolang tenminste de lonen en salarissen niet verlaagd worden.

De goederenwaarde van in geld uitgedrukte verbintenissen wordt met de tijd steeds groter, ditmaal een voordeel voor de schuldeiser en een nadeel voor de schuldenaar.

Voor de zakenman is echter een tijd van dalende prijzen over 't algemeen een ramp.

Duur ingekochte waren moeten goedkoper verkocht worden. De winst wordt steeds geringer en hij heeft moeite zijn vaste lasten, lonen, huren, enz. te betalen.

Maar het erge is, dat deze dalende beweging der prijzen de neiging heeft zichzelf te versterken, iets, waaraan men nog veel te weinig aandacht geschonken heeft.

Merkt het publiek, dat de prijzen ook maar de neiging hebben tot dalen, dan stelt het publiek het kopen van niet direct noodzakelijke dingen zo lang mogelijk uit.

Men doordenke eens goed, welke uitwerking dat weer op de gehele economie heeft.
De zakenman, die merkt, dat het publiek trager wordt in het kopen, krijgt angst, dat hij met zijn waren zal blijven zitten en zal daarom, uit eigen beweging, de prijzen nog meer gaan verlagen.
Niet alleen worden de winsten veel lager, maar de omzet wordt ook veel geringer.
Dit heeft zijn terugslag op de gehele productie, die steeds trager wordt, tenslotte in sommige takken van industrie wegens onvoldoende rentabiliteit geheel gaat stagneren.
Arbeiders en employé's moeten ontslagen worden. De werkloosheid neemt hand over hand toe. Het publiek wordt door minder verdienste steeds minder koopkrachtig. De vraag vermindert steeds meer t.o.v. het aanbod van waren, hetgeen de tendens tot prijsdaling weer bevordert.
Men ziet, het is een vicieuse cirkel, waarin het kwaad de neiging heeft zichzelf te versterken en tot algehele verlamming te leiden. De Staat moet er nu toe overgaan steun te verlenen en werk te verschaffen. De staatsschuld en de belastingen stijgen.
Een deflatie, een algemene prijsdaling, is voor een land steeds rampzalig. Een kind kan dit begrijpen na de voorgaande uiteenzetting, maar niettemin is dit inzicht nog zeer schaars, ja, zelfs leidende politici weten dit niet en menen hun land ten zegen te zijn door een algemene prijsdaling te eisen.
Dit was ook het geval in Duitsland, voordat Hitler aan de macht kwam in 1933, onder de regering van rijkskanselier Brüning.
De economische crisis van 1929/30 had reeds een prijsdaling tot oorzaak en gevolg en had de welstand verminderd. Men redeneerde nu: het Duitse volk is arm en kan de prijzen niet betalen, dus moeten de prijzen omlaag. Een commissaris voor de prijzen werd aangesteld. Het resultaat was een sterke toename van het aantal werklozen, die in hun hopeloze toestand ten slotte voor een belangrijk deel ten prooi vielen aan Hitler's propaganda.
Was er welvaart geweest vóór 1933, dan had Hitler nooit die macht gekregen over de mensen, die dan ten slotte tot een ramp voor de gehele wereld geleid heeft.
De politici van vóór 1933 hebben stellig niet terecht gestaan als oorlogsmisdadigers, maar in hun onwetendheid omtrent fundamentele economische wetten dragen zij toch een grotere schuld aan de ramp, die de wereld getroffen heeft, dan zij zelf en de door hen geleiden beseffen.
Algemene prijsdalingen hebben steeds revoluties en oorlogen tot gevolg.
De machthebbers, niet wetende, hoe men de grote sociale spanningen, die door de armoede ontstaan, op de juiste wijze door nieuwe welvaart kan doen verdwijnen, zoeken een uitlaat voor die spanningen in een buitenlands conflict, dat de aandacht van die spanningen afleidt.

De werkloosheid vermindert door de inlijving in de strijdmacht en de oorlogsindustrie en om een oorlog te bekostigen gaan zij nieuw geld uitgeven, waardoor de prijzen weer gaan stijgen, en inderdaad, ondanks de vernietigingen, de welvaart aanvankelijk toch weer toeneemt.
Hieruit volgt dus, dat geen regering een algemene prijsdaling mag toelaten.
Mag zij dan een algemene prijsstijging toelaten? Evenmin!
Zoals reeds gezegd, worden niet alleen door prijsdalingen, maar ook door prijsstijgingen alle verbintenissen in geld vervalst, bij prijsstijging ten gunste van hen, die over korter of langer tijd moeten betalen (schuldenaren, werkgevers) en ten nadele van hen, die over korter of langer tijd moeten ontvangen (schuldeisers, werknemers). Dit is een niet te licht te schatten bezwaar.
Een betrekkelijk voordeel is daarin gelegen, dat bij algemene prijsstijgingen het publiek zo gauw mogelijk koopt, de bestellingen bij de fabrikanten zo vlug mogelijk gedaan worden, hetgeen dus de omzetten bevordert en daarmee de werkgelegenheid.
Men ziet dus het tegenovergestelde gebeuren als bij een deflatie. Tijden van prijsstijging zijn dan ook gekenmerkt door afnemende werkloosheid en ondanks het genoemde nadeel neemt, over het geheel genomen, de welvaart toe.
Om aan de steeds stijgende behoefte aan geld tegemoet te komen, kan de regering of de circulatiebank er licht toe komen steeds meer geld uit te geven, waardoor de toenemende vraag naar waren in de gelegenheid is zich te doen gelden, hetgeen weer prijsopdrijvend werkt.
De prijsstijging en de gelduitgifte kunnen een dergelijk tempo gaan ontwikkelen, dat ook dit weer ontwrichtend op het geldverkeer, de binnen- en buitenlandse handel werkt, zoals in 1923 in Duitsland.
De sociale spanningen nemen dan ook weer toe door te groot verschil in inkomens van hen, die in de handel zijn en van hen, die van vaste inkomens moeten leven, al worden deze ook telkens weer verhoogd.
Hoewel men de uitdrukking inflatie gewoonlijk slechts gebruikt voor een koortsachtige prijsstijging, willen wij in het vervolg elke algemene prijsstijging aldus betitelen en daarmee als onjuist diskwalificeren.
Hieruit volgt dus de eis, dat de regering moet zorgen voor een vast prijspeil, hetwelk weerspiegeld wordt in de z.g. prijzenindex, die door het Bureau van de Statistiek met korte tussenpozen telkens weer uitgerekend kan worden.
De regering zou nu aan de circulatiebank moeten opdragen de gelduitgifte zodanig te regelen, dat het prijspeil, resp. de prijzenindex constant blijft.
Vooropgesteld dient te worden, dat een dergelijke taak niet opgedragen kan worden aan een particuliere instelling, omdat die het maken van winst tot doel heeft.

Banken, het kapitaal, kunnen winsten uitmaken, zowel bij prijsdalingen als bij prijsstijgingen, ja vaak juist door de voortdurende afwisseling tussen beide.

De gelduitgifte met het doel, een vast prijspeil te handhaven, dient echter te geschieden, onafhankelijk van winst en verlies.

Dit kan alleen gebeuren door een staatsinstelling, die de haar opgedragen taak moet volbrengen, alleen verantwoordelijk tegenover de volksvertegenwoordiging en overigens onafhankelijk, ook van de minister van financiën, die geen zeggenschap mag hebben over de regeling van de gelduitgifte, omdat diens adviezen te licht beïnvloed worden door de behoeften van de *staatskas*.

De regeling van de gelduitgifte geschiedt nu zodanig, dat geld uitgegeven wordt, zodra het prijspeil ook maar enige neiging tot daling en geld ingetrokken wordt, zodra het prijspeil neiging tot stijging vertoont.

Door gelduitgifte wordt aan een toenemende vraag gelegenheid gegeven zich te belichamen, waardoor de prijzen weer iets gaan stijgen en zich aldus herstellen. Bij geldintrekking vindt het herstel op tegenovergestelde wijze plaats.

Het valt nu buiten het bestek van dit geschrift aan te geven, op welke wijze uitgifte en intrekking van geld kunnen geschieden. Daartoe bestaan verschillende middelen.

Het gaat niet om een theorie, maar om een praktijk, die al in verscheidene landen met succes toegepast is, b.v. in Amerika 1921—1929, Zweden en Finland voor de laatste wereldoorlog.

De toestand in die landen was toen gekenmerkt door een nagenoeg vast prijspeil, toenemende welvaart, afnemende werkloosheid en verminderde sociale spanningen.

Is het nu niet mogelijk deze toestand te handhaven voor onbeperkte tijd? Neen, dat is niet mogelijk zonder nog een technische verandering van het uitgegeven geld.

Want wat gebeurt er zonder deze verandering, dus met het gewone geld in zulk een tijd van voorspoed?

De rijkdommen nemen toe, er wordt meer verdiend, meer gespaard, meer belegd. Er wordt meer gebouwd, meer geproduceerd. De vraag naar arbeiders neemt toe, de werkloosheid vermindert snel, de lonen stijgen.

Worden er meer huizen gebouwd, dan dalen de huren zolang, totdat de geldbelegging in huizen niet meer „rendabel" is en andere objecten zoekt. Daarmee gebeurt dan hetzelfde, kortom: de kapitaalmarkt geeft een steeds stijgend aanbod te zien t.o.v. een vraag, die niet in dezelfde mate stijgt, d.w.z. de rentabiliteit van het kapitaal *neemt af* bij stijgende welvaart.

Maatschappijen maken grote winsten en keren wel hoge dividenden uit, maar de koers der aandelen is zo hoog, dat de gemaakte rente laag is.

Deze ontwikkeling is van sociaal standpunt gezien zeer gunstig. Bij gelijkblijvend prijspeil stijgen de lonen en neemt het rente-inkomen af. Het is in de verschillende landen ongeveer zo gesteld, dat het volksinkomen voor de helft bestaat uit arbeidsinkomen en voor de andere helft uit vermogensinkomen, of arbeidsloos inkomen.
Verder is het zo, dat niet veel meer dan 5 % van de bevolking de helft van het volksinkomen geniet, dat dan grotendeels uit vermogensinkomen bestaat.
In deze toestand heeft een gunstige verschuiving plaats, wanneer de zaken zich gaan ontwikkelen als boven geschetst, daar dan het rente-inkomen omgezet wordt in arbeidsinkomen.
Maar daaraan komt automatisch een eind, wanneer de rentabiliteit van het kapitaal een zekere minimum-grens bereikt, waarvan de belegger meent, dat de risicopremie, die hij verlangt voor belegging en die steeds een bestanddeel van de rente uitmaakt, niet voldoende is. Hij zal dan zijn geld helemaal niet meer beleggen, aangezien niets hem dwingt dit te doen.
Het geld, dat zijn functie als ruilmiddel zou moeten vervullen en vlot circuleren, gaat nu staken en zich aan de omloop onttrekken. Dit betekent, dat er t.o.v. de hoeveelheid aangeboden goederen een geringer hoeveelheid geld op de markt komt. Het aanbod wordt groter dan de vraag, de afzet stagneert en de prijzen gaan dalen.
Zoals boven aangetoond, heeft dit verloop de neiging zichzelf te versterken, d.w.z. de deflatiecrisis is in volle bloei.
Al zal deze ontwikkeling zich zelden geheel zuiver zo voltrekken, zonder bijkomstige factoren, toch is in de grond van de zaak deze grens steeds aan de voorspoedige ontwikkeling gesteld.
Vrij zuiver is deze gang van zaken geweest in Amerika in 1929, toen het informatiebureau Babson op grond van de gedaalde rentabiliteit van het kapitaal, de crisis kort te voren voorspelde, die dan ook prompt uitbrak en die wij ons nog herinneren.
Hoe kan nu dit afbreken van de voorspoedige ontwikkeling verhinderd worden? Hoe kan m.a.w. de welvaart en tegelijk de omzetting van rente-inkomen in arbeidsinkomen bestendigd worden? Dit is het punt, waarop men wel aandacht moet hebben voor de vinding van Silvio Gesell (1862—1930), die op het idee kwam het geld een zodanige vorm te geven, dat het lange tijd in voorraad houden daarvan voor de houder met zodanig nadeel is verbonden, dat deze het geld op een of andere wijze verder zal laten circuleren, hetzij door te kopen, hetzij door het te beleggen, ook wanneer de rentabiliteit van de belegging zelfs tot nul daalt.
Goederenwagens bij het spoor vervullen hun taak slechts dàn goed, wanneer zij niet onnodig leeg op de stations blijven staan. Daarom oefend wordt op het laten rollen van de wagens.
Op analoge wijze zou periodiek van geld een soort statiegeld geheven kunnen worden, waardoor aandrang op de houder wordt uitwordt er wel een statiegeld geheven, waardoor aandrang uitgegeoefend het geld te laten circuleren. Op een biljet van ƒ 10.— b.v.

zouden 12 vakjes moeten zijn, in elk waarvan op een vaste dag in iedere maand een zegel van 5 cent geplakt zou moeten worden. Het in voorraad houden van zulk een biljet zou de houder dus voor een vol jaar 60 cent kosten, d.i. 6 % van de nominale waarde. De andere coupures zouden op analoge wijze ingericht moeten worden. Elk volgeplakt biljet wordt op een vastgestelde datum ingeruild tegen een nieuw biljet, dat op dezelfde wijze ingericht is en dus ook een looptijd van slechts één jaar heeft.
Al het geld, dus ook de munten, moeten door één en dezelfde instantie, i.c. de circulatiebank, in omloop gebracht worden. De munten moeten van een metaal gemaakt worden, waarvan de waarde geringer is dan de nominale waarde. De circulatiebank moet verder het recht hebben op ongeregelde tijden munten ongeldig en inwisselbaar te verklaren tegen nieuwe, waarbij dan echter een zeker percentage afgetrokken wordt. Door deze steeds mogelijke ongeldigverklaring wordt het hamsteren afdoende bestreden.
Bij een zodanig ingericht geldwezen heeft de circulatiebank de absolute zekerheid, dat het door haar uitgegeven geld ook werkelijk circuleert, zich niet plotseling van de markt kan terugtrekken en weer plotseling op de markt verschijnen, waardoor het reguleren van het prijspeil ernstig verstoord, ja onmogelijk gemaakt zou kunnen worden. Het reguleren van het prijspeil is nu onder *alle* omstandigheden mogelijk, ook als de rente daalt tot 3 %, 2 %, 1 % en 0 %. Het geld circuleert steeds ongestoord en niet meer alleen bij de gratie van de rente, die het daartoe moet lokken.
Wat is hier nu in wezen gebeurd? Alle goederen staan in meerdere of mindere mate onder aanbodsdwang, zij slijten, verroesten, verteren, worden ouderwets en bederven. Een uitzondering vormen edele metalen, die dan ook bij uitstek geschikt bleken om rijkdom op te sparen; zij nemen een monopoliepositie onder de goederen in, zij vormen een algemeen begeerd goed. Hun weerstand tegen bederf, hun grote waarde bij kleine omvang maakte ze ook tot op zekere hoogte geschikt voor ruilmiddel. *Tot op zekere hoogte* — in een tijd, waarin het ruilverkeer nog niet die intensiteit bereikt had als in de tegenwoordige tijd. Via goud en zilver, door goud en zilver „gedekt" geld, hebben wij thans in ieder geval een ruilmiddel, dat *nog* een monopoliepositie onder de goederen inneemt, een algemeen begeerd goed is, dat onder bepaalde omstandigheden graag en gemakkelijk gehamsterd wordt en daardoor *ongeschikt* is geworden voor ruilmiddel. In onze technisch hoog ontwikkelde samenleving, die slechts kan bestaan bij een *intensieve* arbeidsverdeling en *ruil*, kan geen ruilmiddel meer gebruikt worden met een tweeslachtig karakter, dat willekeurig ook als spaarmiddel kan worden gebruikt en dan het ruilverkeer belemmert en deflatieverschijnselen veroorzaakt.
Om te kunnen leven moet de mens zijn werkkracht of de voortbrengselen van zijn arbeid aanbieden; alleen wie het geld bezit, kan wachten en daardoor de economie beheersen. Door de technische hervorming van Gesell wordt echter het geld van zijn monopoliepositie beroofd; het staat dan evenzeer onder aanbodsdwang als

goederen en diensten en daardoor *verliest* het zijn bevoorrechte positie en zijn rentedragend karakter en *met* het geld verliezen alle kapitaalgoederen hun rentedragend karakter. Een maatschappij, waarin het kapitaal zijn rentedragend karakter verloren heeft! Velen, die niet tot het proletariaat behoren, slaat hier de schrik om het hart.
Bezien wij dit schrikbeeld nader. Het is niet zo, dat ieder, die op een of andere wijze rente int, daarvan alleen maar voordeel heeft, de rente neemt hem ook veel af.
In de eerste plaats betekent de volledige omzetting van alle rente-inkomen in arbeidsinkomen, nog afgezien van de toegenomen welvaart, op zichzelf al een aanzienlijke toename van alle arbeidsinkomens, op zijn minst een verdubbeling, daar thans circa de helft van het volksinkomen uit vermogensinkomen bestaat.
Hieruit volgt al, dat alleen maar een gering deel van de bevolking, welks inkomen voor een aanzienlijk deel uit vermogensinkomen bestaat, en door het nieuwe geld dit inkomen ziet verminderen, dit ten koste van alles zal willen behouden.
In de tweede plaats moet men niet vergeten, dat in alle prijzen, die men betaalt, mede rente betaald wordt, hetwelk het kapitaal moet opbrengen waarmee gewerkt wordt.
Wordt er b.v. een maatschappij opgericht voor de productie van kunststoffen, dan nemen beleggers aandelen in die maatschappij, maar alleen, wanneer hun een zekere rente of dividend gegarandeerd, of in het vooruitzicht wordt gesteld.
Uiteindelijk betaalt de koper van de producten deze rente en deze is niet gering.
Zo bevat de prijs voor spoorkaartjes, vrachten, transporten, circa 29 % rente; in belastingen plm. 45 % rente van staatsschulden; tramkaartjes 12 %; electrische stroom 32 %; telefoon 70 %, enz.
Het geleidelijke verminderen van de rente tot 0 % betekent dus een aanzienlijk goedkoper worden van het leven.
Daar echter het prijspeil op dezelfde hoogte gehandhaafd wordt, drukt zich dit goedkoper worden van het leven uit in een aanzienlijk stijgen van de arbeidsinkomen.
0 % rente betekent, dat het werkende volk de hele opbrengst van zijn arbeid ontvangt.
5 % van alle vermogen daarentegen betekent, dat het werkende volk de helft van de opbrengst van zijn arbeidsprestatie moet afstaan aan het kapitaal.

Maar de weduwen, wezen en ouden van dagen, die van rente leven moeten?

Verreweg de meeste weduwen, wezen en ouden van dagen, kunnen niet van vermogensinkomen leven en worden toch ook door het werkende deel van het volk onderhouden.
Ook, want de rente waarvan de rentetrekkenden leven, is in wezen een aftrek van de arbeidsopbrengst van anderen, een tribuut, dat het kapitaal eist voor het zich beschikbaar stellen voor de productie,

hetgeen het *kan* doen, op grond van het feit, dat het *geld* zich ongestraft aan de omloop kan onttrekken. Alle hulpbehoevenden zullen op dezelfde wijze onderhouden moeten worden en in het algemeen kan gezegd worden, dat dit beter en ruimer kan door een welvarende maatschappij en niet door een maatschappij, die gebrek lijdt en door telkens weerkerende crisissen aan de rand van de afgrond gebracht wordt.

Door de genoemde technische verandering van het geld, welke het verdwijnen van de rente tengevolge heeft, wordt een slagboom weggenomen, welke de maatschappij steeds belet heeft tot welvaart te komen.

De maatschappij, waarin wij tot nog toe geleefd hebben, was er steeds een van betrekkelijke schaarste, al was luxe het deel van een kleine groep. De productiviteit heeft zich nooit ten volle kunnen ontplooien. Het geld hield de rente en de rente de schaarste in stand. „De rente schept het proletariaat, niet omdat de rentelast het volk van zijn bezit berooft, maar omdat de rente het volk belet, zich bezit te verschaffen" (Gesell).

Tijden van algemene economische nood worden door de vrij-economische hervormingen onmogelijk gemaakt — afgezien van natuurrampen, die een groot deel van de mensheid treffen. De mogelijkheid om voor individuele noodtijden (ziekte, ouderdom), voorzorgen te treffen, zijn oneindig veel groter dan in de kapitalistische schaarste-economie.

1. Sparen. Iedereen zal kunnen sparen van zijn verhoogd arbeidsinkomen, al draagt het gespaarde geen rente.
2. Verzekering. Men zal ook kunnen sparen in de vorm van verzekeringen tegen ziekte, voor de oude dag (lijfrente).

Wanneer de verzekeringsmaatschappijen uit hun beleggingen geen rente meer trekken, zullen uit dien hoofde de premies weliswaar hoger moeten zijn, doch het verhoogde inkomen zal het opbrengen van die premiën ruimschoots mogelijk maken, terwijl de veel stabielere economische toestanden weer verlagend op de premies zullen werken.

En behalve deze mogelijkheden openen zich ruime perspectieven voor de staat, die door de algemene welvaart de belastingen sterk verminderen en vereenvoudigen kan (men bedenke, dat de rentelast ook voor de staat wegvalt) en daardoor over de middelen beschikt voor de instelling van een ouderdomspensioen en andere verzekeringen.

In het voorgaande zagen we, hoe het geld door zijn duurzaamheid en zijn betrekkelijke schaarste een monopoliepositie onder de goederen inneemt, uit welke monopoliepositie uiteindelijk de rente ontspringt.

Door de besproken hervorming is de duurzaamheid van het geld opgeheven en daarmee de monopoliepositie in zoverre gebroken, dat het geld geen rente meer kan afdwingen. Daar onze hoog ontwikkelde samenleving echter een goed functionerend ruilmiddel nodig

heeft, wordt aan het geld door de staat die het ruilmiddel uitgeeft en tot wettig betaalmiddel verklaart, in zoverre wel weer een monopoliepositie verleend, dat daarnaast geen andere algemeen gebruikte ruilmiddelen een kans van bestaan hebben.
Zijn waarde ontleent het ruilmiddel aan de beperking van de hoeveelheid, die in omloop gebracht wordt en die steeds zo gereguleerd wordt, dat het prijspeil constant blijft. Het geld ontleent zijn waarde dus geenszins aan een dekking door goud of een ander edel metaal. Daaraan gelooft geen deskundige op het gebied van geld en economie meer. Een andere kwestie is, of bepaalde machten het in hun belang niet nuttig vinden, dat dit geloof bij de massa blijft bestaan ter handhaving van de rente en het arbeidsloos inkomen.
De edele metalen worden gewone handelswaar met een vrije prijsvorming.

HERVORMING VAN HET GRONDBEZIT

Er is echter nog een goed, dat wij tot nog toe buiten beschouwing gelaten hebben en dat ook juist door zijn schaarste en natuurlijke beperktheid een monopoliepositie inneemt, n.l. de grond. De grond kan soms wel eens een weinig, maar toch niet willekeurig vermeerderd worden. Toch zijn alle mensen aangewezen op de grond: ze leven en bewegen zich, bouwen en verbouwen daarop.
Door dit aangewezen zijn op de grond en de schaarste daaraan kunnen de bezitters daarvan van de gebruikers een tribuut heffen: de grondrente of pacht.
Wanneer kolonisten in een woeste streek komen, nemen zij de grond in bezit en behoeven daar niemand iets voor te geven.
Neemt de bevolking toe, zonder dat er verder grond beschikbaar is, dan kunnen de bezitters grond in gebruik geven aan anderen, maar zullen een deel van de opbrengst voor zich opeisen; men spreekt hier dan van verworven rechten, hoewel beter sprake kon zijn van voorrechten.
Immers, hoe dichter de bevolking wordt, hoe dringender de vraag naar grond zal zijn en hoe hoger de pacht. Het is dus de bevolking zelf, die de pacht schept, maar deze niet ontvangt.
Derhalve kan in een maatschappij waar sociale rechtvaardigheid heerst, geen sprake zijn van particulier grondbezit.
Maar dit is dan ook het *enige*, wat gesocialiseerd dient te worden. Geen socialisatie van bedrijven, vooral niet van boerenbedrijven! Het particulier initiatief en het streven naar winst is in een maatschappij *zonder monopolies* en *vrij van arbeidsloos inkomen*, een veel betere wegwijzer naar *algemene* welstand, dan welke bureaucratische regeling van boven af ook.
Het is niet onbillijk, dat de gebruikers van de grond een zekere pacht betalen, maar dan dienen zij deze pacht aan de gemeenschap af te dragen, die de pachtwaarde schept.
En deze pachtwaarde wordt weer het zuiverst vastgesteld, niet door

een of ander regeringsbureau, maar in de van alle voorrechten gezuiverde wedijver, n.l. in een openbare verpachting aan de meestbiedende.
Het spreekt vanzelf, dat in de landbouw, waar continuïteit gewenst is, de pachttermijnen lang moeten zijn en de nakomelingen van de boer bij nieuwe verpachting een zekere voorkeur moeten genieten.
De wijze, waarop men de grond in gemeenschapsbezit wil doen overgaan, hangt af van de omstandigheden van het ogenblik, waarop de vrij-economische hervormingen ingevoerd worden. Men zou b.v. kunnen beginnen met de bepaling, dat grond niet meer verkoopbaar is, tenzij aan de staat en de door particulieren bedongen pacht niet hoger mag zijn dan die, welke voor overeenkomstige staatsgrond wordt betaald.
Daar de voorwaarden voor het pachten van staatsgrond gunstiger zullen zijn, daar deze grond niet met hypotheken bezwaard is, zal daardoor op vele eigenaren, die de grond niet zelf bewerken, een aandrang uitgeoefend worden hun onrendabel grondbezit aan de staat te verkopen en hun eventuele hypotheken af te lossen.
Is dit aanbod van grond massaal, dan kan de staat ter betaling obligaties afgeven met een veranderlijke rente, n.l. met een rente, die steeds bepaald zal worden op de hoogte van de gemiddelde rente op alle overige fondsen, waardoor de koers steeds 100 zal blijven. De rente zal immers gestadig dalen. Door deze dalende rente zal de staat in staat zijn deze obligatielening steeds sneller af te lossen, waardoor dan weer een bijdrage geleverd zal zijn voor een maatschappij zonder schuld, hypotheek- en rente-wezen. Het spreekt vanzelf, dat alle grond zo spoedig mogelijk onteigend moet worden, om aan het voorrecht van pacht-ontvangen een einde te maken.
Tot de bodem behoren natuurlijk ook alle bodemschatten, zoals kolen, petroleum, ertsen, edele metalen, rivieren, meren, enz. De ontginning kan overgelaten worden aan particuliere maatschappijen, maar de pacht, die voor de concessies betaald moet worden, komt het gehele volk ten goede.

HET KAPITALISME

Onder de fouten van het kapitalisme verstaan wij dus *niet* particulier initiatief, particulier bezit van productiemiddelen, vrije productie voor de vrije markt, maar wel particulier grondbezit, rijkdom naast armoede, sociale onrechtvaardigheid, periodieke crisissen, arbeidsloos inkomen, schaarste-, schulden- en rente-economie.
Al het voorgaande bevat eigenlijk al een critiek op het kapitalisme. Zijn kracht ontleende en ontleent het kapitalisme aan de geest van vrijheid, waardoor ontegenzeggelijk de grondvesters van het liberalisme, zoals Adam Smith bezield waren. Dat het Adam Smith ook om sociale rechtvaardigheid te doen was, is minder algemeen bekend. Zijn grondgedachte, dat de sociale rechtvaardigheid het best gediend zou worden door zuivering van de concurrentie van alle

voorrechten, was juist. Daarom eiste hij het vrije handelsverkeer tussen de naties en voor de mensen het recht vrij te trekken, waarheen zij wilden. Hij kreeg in zoverre gelijk, dat de vrije trek naar Amerika de grondpacht in Engeland aanmerkelijk deed dalen, hetgeen een vermindering van arbeidsloos inkomen betekende, dat ook Smith een schandvlek van de maatschappij genoemd heeft. Maar hij heeft de rol, die het geld speelt, over het hoofd gezien. Hij meende wel degelijk, dat door de vrije trek en de vrije handel ook de kapitaalrente zou dalen. Hij zag dus niet in, dat de kapitaalrente zijn oorsprong vindt in het geld zelf en niet in belemmeringen van handel en verkeer. Ook zag hij niet in, welke rol het geld speelt bij de voortdurende afwisseling van ijtden van algemene voorspoed met tijden van tegenspoed.
De basis, waarop dit economisch leven zich afspeelt, is onzuiver. Door de hervorming van Gesell wordt de juiste basis gelegd voor een ontwikkeling, die leidt tot welvaart en sociale rechtvaardigheid.

HET MARXISTISCHE SOCIALISME

Marx is ongetwijfeld bezield geweest door de vurige wens de wetenschappelijke grondslag te leggen voor een betere maatschappij en hij heeft millioenen van een nieuwe hoop vervuld. Dat deze millioenen de vervulling van hun leven uitsluitend gingen zien in het nastreven en bereiken van een betere maatschappij-vorm, was daarvan een gevolg, hetwelk ontegenzeggelijk tot geestelijke verarming geleid heeft, maar men kan daarvan Marx niet de schuld geven. De toestanden konden nu eenmaal niet zo blijven zoals ze waren. Maar Marx heeft noodlottige fouten begaan, die al zijn volgelingen en ook de velen, die zich toch van zijn theorieën distanciëren op een dwaalspoor brachten.
Marx heeft op streng logische gronden een waardeleer opgebouwd, die helaas in de praktijk totaal onbruikbaar is gebleken.
De waarde van een goed werd afgeleid van de tijd, die eraan gewerkt was en zou als een eigenschap de goederen aankleven.
Maar de economie, die een geldstelsel kent, heeft in de praktijk niets met dit waardebegrip te maken, maar met de prijs, welke bepaald wordt door de wet van vraag en aanbod.
Zelfs in die landen, die deze wet zoveel mogelijk trachten uit te schakelen, laat zij zich toch steeds weer gelden; naast de distributie van goederen met vastgestelde prijzen bestaat er een vrije markt of een zwarte markt.
Op grond van zijn waardeleer beweerde Marx nu, dat geld en goederen gelijkwaardige grootheden zijn en zag daarmee de grote rol, die het geld speelde en zijn monopoliepositie onder de goederen, die in zijn duurzaamheid gelegen is, geheel over het hoofd. Marx besteedt dan ook zo goed als geen woord aan het geld en heeft het totaal verwaarloosd, welk voorbeeld zijn volgelingen volgden.
Marx zocht dan ook de uitbuiting niet in de distributiesfeer, waar het geld de grootste rol speelt, maar in de productiesfeer en heeft

daarmee welhaast de hele niet-kapitalistische mensheid gebiologeerd.
De uitbuiting is niet mogelijk alleen op grond van het bezit van productiemiddelen of goederen, die willekeurig vermeerderd kunnen worden.
Integendeel, alleen bij *schaarste* kunnen bezitters een tribuut eisen van niet-bezitters, die mede gebruik willen maken van de goederen. Uit Marx' stelling vloeit voort, dat hoe groter de productie is, des te groter de uitbuiting zou moeten zijn door middel van het particuliere bezit van productiemiddelen.
Het tegendeel blijkt het geval te zijn. Hoe meer de productie toeneemt, des te geringer wordt het rente-inkomen t.o.v. het arbeidsinkomen.
Het komt er maar op aan dit proces voortgang te laten vinden. Het niet meer Marxistisch-dogmatische socialisme en alle stelsels, die heil verwachten van ordening van de productie hebben de fout van de verontachtzaming van de betekenis van het geldstelsel geërfd.
Afgezien van de vraag, of van ordening der productie enig heil te verwachten is, kan gezegd worden, dat alle ordeningsstelsels doorkruist worden door een geldstelsel, dat alle goede bedoelingen van de ordening telkens weer te schande maakt.

Een vergaande ordening van de productie moet noodzakelijk tot een uitgebreid staatsapparaat leiden met alle nadelen van bureaucratie en corruptie. Corruptie is niet een na-oorlogs verschijnsel, maar inhaerent aan alle bureaucratie; en nog steeds geldt de oude spreuk: hoe meer wetten, hoe slechter regering.

De idee van de ordening van de productie is gebaseerd op de veronderstelling, dat de behoeften der mensen meetbaar zijn. Alleen in een gevangenis kan de overheid rekening houden met die behoeften, die zij wil erkennen, maar de behoeften van de vrije mens zijn principieel onmeetbaar. In een steeds min of meer star ordeningsstelsel wordt eigenlijk de toekomstige ontwikkeling belemmerd. Elke nieuwe uitvinding, elke vooruitgang brengt immers een verandering teweeg en het staatsapparaat kan zich slechts met grote traagheid en onnodige kosten op deze nooit-ophoudende veranderingen instellen. Velen menen ook: Hoe meer organisatie, hoe beter het zal worden. Maar dat is geenszins zo; men kan alleen zeggen, dat alles dan veel gecompliceerder wordt.

De grootste wijsheid is daarin gelegen, dat men weet, waar men met organiseren moet ophouden. De hoogst ontwikkelde mens voelt zich verantwoordelijk voor zijn eigen lot, ook voor zijn economisch lot. Hoe zullen de mensen ooit leren zich verantwoordelijk te weten voor hun eigen levenslot, indien zij niet eerst leren zich verantwoordelijk te weten voor hun economisch lot, en dan liefst in een welvarende maatschappij, wanneer zij alleen maar geleerd hebben te vertrouwen op vadertje Staat? „Het vertrouwen op de Staat beduidt, dat men op alle anderen (d.i. de Staat) vertrouwt, in plaats van op zich zelf” (C. G. Jung).

VREDE

Vrede, zonder welvaart en zonder oplossing van het sociale probleem kan niet duurzaam zijn. Aan de grondvesting van de internationale vrede gaat de grondvesting van de sociale vrede vooraf en dat is een nationale zaak, voor zover dat de te nemen maatregelen betreft.

Evenzo is de welvaart in de wereld in de eerste plaats het gevolg van de maatregelen, die elk land op zijn gebied neemt. Natuurlijk is de welvaart van een land des te groter, naarmate de welvaart der buurlanden groter is, daar ook zij op ruil aangewezen zijn; maar het is onjuist te menen, dat de welvaart uitsluitend van internationale factoren afhankelijk is. Zowel de welvaart, als de sociale vrede zijn in de eerste plaats het gevolg van dezelfde landelijke maatregelen, n.l. de zinvolle ordening van het geldwezen en van het grondbezit.

Er is in dit geschriftje nog niet gesproken over het geldverkeer met het buitenland. Tussen de geldeenheden van twee landen bestaat een wisselkoers en het wordt van belang geacht, dat deze niet aan grote schommelingen onderhevig is, om aan de handel met het buitenland de nodige stabiliteit te geven. Nu bestaat er tussen twee landen, die elk een vast binnenlands prijspeil handhaven, automatisch ook een vaste wisselkoers en wanneer alle landen ter aarde de bovengenoemde principes huldigen, dan is daarmee de onbeperkte vrije handel verzekerd, dan kan ieder mens beschikken over de producten van de hele aarde en kan ieder zich, ook wat dat betreft, een waar wereldburger voelen. Deze vrije handel is geheel onafhankelijk van de ouderwetse gouden standaard. Er gaan thans stemmen op om weer terug te keren tot de zuivere praktijk van de gouden standaard, die weliswaar binnen bepaalde grenzen een vrije ruilhandel mogelijk maakte, echter ook onherroepelijk voortdurend schommelingen in het binnenlandse prijspeil en daarmee crisissen met zich meebracht. Zolang nu een land nog alleen staat in de practijk van het geldwezen, zoals die door Gesell wordt voorgesteld, moet het kiezen tussen twee dingen: óf een vast prijspeil en een veranderlijke wisselkoers, óf een vaste wisselkoers en een veranderlijk prijspeil. Wie het bovenstaande doordacht heeft, begrijpt, dat de keuze hier niet moeilijk is, en zal vallen op het vaste prijspeil, temeer, daar de totale omzet van de binnenlandse markt toch steeds die van het ruilverkeer met het buitenland belangrijk overtreft.

De vrije handel is één van de economische grondvoorwaarden voor de vrede. Belemmeringen in het handelsverkeer en in de vrije trek van personen naar andere landen, roepen spanningen op, die naar een ontlading zoeken, eventueel in een oorlog. Wel verre van een ongestoord handelsverkeer mogelijk te maken, heeft de z.g. gouden standaard economische crisissen en daarmee politieke spanningen veroorzaakt, doordat de geldhoeveelheid kon en moest aangepast worden bij de hoeveelheid goud, waarover de circulatiebank be-

schikte, hetgeen dus betekende afwisselende deflatie en inflatie. Daarenboven was elk land er op uit door invoerbeperking en uitvoerbevordering het goud zoveel mogelijk aan te trekken en in het land te houden. Dit is één oorzaak van de belemmerende en afsluitende tolgrenzen, die politieke spanningen bevorderen. Het is gemakkelijk in te zien, dat, wanneer alle landen van dit principe uitgaan, er een onmogelijke toestand zou ontstaan. Wat een land uitvoert, moeten anderen invoeren, en slechts onbeperkte wederkerigheid en vrijheid kan hier tot gezonde toestanden en welvaart leiden.

Een andere oorzaak van tolgrenzen is gelegen in het particuliere grondbezit, speciaal in de landbouw. Is het b.v. goedkoper om buitenlands graan in te voeren, dan wordt de verbouw van binnenlands graan onrendabel, d.w.z. de boer komt in moeilijkheden met betrekking tot het betalen van pacht en hypotheekrente. Is de grond staatseigendom, dan past de hoogte van de pacht zich onmiddellijk aan bij de gedaalde graanprijzen en het werk van de boer blijft lonend. De particuliere grondbezitters zullen steeds streven door invoerrechten de prijzen van landbouwproducten hoog te houden en daarmee de pacht. Evenzo zullen grote concerns, die tenslotte kapitaalbelangen vertegenwoordigen en niet het belang van de verbruiker er naar streven, de politiek zodanig te beïnvloeden, dat beschermende tolmuren opgetrokken worden.

De vrije economie echter is een economie zonder monopolies. En de opheffing van de beide oermonopolies, die van het geld en van het grondbezti, maken eerst de opheffing van daarvan afgeleide monopolies mogelijk.

Het probleem van de vrede is in de eerste plaats een probleem van gezindheid, maar daarnaast ook een probleem van nuchtere maatregelen.

Men kan stellig niet zeggen, dat alle mensen elkaar nu reeds als broeders liefhebben, maar moet men daarop wachten, voordat men maatregelen neemt?

Voorlopig gaat het, wat de gezindheid betreft, er om, of de mensen oorlog willen en hier kan men gerust zeggen, dat zulks niet het geval is.

Slechts in onwetendheid, door onzelfstandig denken, vertrouwend op de macht van de Staat, en in *economische nood*, laat de mens zich soms, geleid door onverantwoordelijke „leiders", die zelf verblind zijn, of geen raad meer weten, zich min of meer enthousiast ter slachtbank drijven.

Moge de Vrije Economie een bijdrage zijn tot de oplossing van het zo brandende vredesprobleem.

KORTE LEVENSBESCHRIJVING VAN SILVIO GESELL

17 Maart 1862 werd Gesell te St. Vith (district Malmedy) geboren als zoon van een Pruisische ambtenaar. Hij was het zevende van

negen kinderen. Hij bezocht de lagere school en één klas van het gymnasium. Daarna was hij 3 jaar bij de posterijen en toen correspondent in de zaak van zijn broers te Berlijn.

1882—1884 Kantoorbediende in Malaga.

1884 In militaire dienst. Daarna kantoorbediende in Brunswijk en Hamburg.

1887 G. opent in Buenos Aires een zaak in tandtechnische artikelen. Huwelijk met Anna Boettger.

1891 G. publiceert zijn eerste geschrift op economisch gebied.

1900 Zijn broer Ernst neemt de zaak over en Silvio koopt in het kanton Neuchatel in Zwitserland een boerderij, om zich aan de landbouw en zijn publicaties te kunnen wijden.

1900—1903 Het tijdschrift „Die Geld- und Bodenreform" verschijnt.

1907—1911 G. neemt weer de leiding van de zaak in Buenos Aires over na de dood van zijn broer Ernst.

1911 G. gaat wonen in de kolonie Eden, Oranienburg bij Berlijn; redacteur van „Der Physiokrat", totdat dit tijdschrift door de censuur verboden wordt.

1915 Weer op zijn boerderij in Zwitserland. Stichting van de „Verein für Freiland und Freigeld" in Bern.

1916 Zijn voornaamste werk verschijnt: „Die natürliche Wirtschaftsordnung durch Freiland und Freigeld".

1919 G. neemt het ambt van commissaris voor de financiën van de republiek Beieren op zich. Wordt spoedig door de communistische regering afgezet en daarna gearresteerd en gedetineerd.

Van de beschuldiging van medeplichtigheid aan de revolutie wordt Gesell vrijgesproken, maar de Zwitserse regering ontzegt hem langer verblijf in Zwitserland.

Na in 1924—1925 nog eens in Buenos Aires geweest te zijn, vestigt hij zich weer in Eden, waar hij 11 Maart 1930 overlijdt.

De schrijver van deze brochure houdt zich aanbevolen voor vragen en opmerkingen en het verstrekken van inlichtingen en literatuuropgave. Adres: Drumpt 110b, Tiel.

Inlichtingen tevens bij C. W. Heidemann, Amalia van Solmsstraat 102, Den Haag.